

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247793

ประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาวารสารสนเทศ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534-2550

นางสาวสุภัทธา สุทธิธนรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาวารสารสนเทศ สาขาวิชาวารสารสนเทศ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๖๐๐๒๕๒๔๐๑

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247793

ประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534-2550

นางสาว สุภัทรา วิฑิตอมรพันธุ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5 1 8 4 7 5 0 3 2 8

A REVIEW OF COMMUNICATION ELEMENTS LEARNED FROM THE
THESISES OF THE DEPARTMENT OF JOURNALISM, CHULALONGKORN
UNIVERSITY DURING 1991-2007

Miss Supattra Thitiamornphan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Journalism and Information

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์
ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534-2550

โดย

นางสาวสุภัทรา สัตติอมรพันธุ์

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

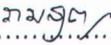
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ

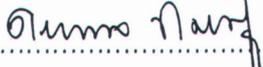

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

.... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต)

.... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

.... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ)

สุภัทรา ฐิติอมรพันธ์ : ประมวลความรู้ด้านองค์ประกอบการสื่อสารจากวิทยานิพนธ์
ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534-
2550. (A REVIEW OF COMMUNICATION ELEMENTS LEARNED FROM THE
THESISES OF THE DEPARTMENT OF JOURNALISM, CHULALONGKORN
UNIVERSITY DURING 1991-2007) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ดวงกมล ขาติประเสริฐ, 291 หน้า.

247793

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเอกสาร โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากวิทยานิพนธ์ของนิสิต
ปริญญาโท ภาควิชาวารสารสนเทศ จำนวน 324 เล่ม เพื่อให้ทราบภาพรวมของงานวิจัยทางด้าน
วารสารสนเทศ ได้แก่ ประเด็นที่ศึกษา ประเภทสื่อ แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ วิธีการวิจัย และ
ผลการวิจัยที่ได้

ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ทางด้านวารสารสนเทศจากวิทยานิพนธ์ ส่วนใหญ่เป็น
การศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดทางวารสารศาสตร์มาเป็นหลักในการพิจารณาคูณลักษณะต่างๆ
ของผู้ส่งสาร เนื้อหาหรือตัวสาร สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร มีความสอดคล้องกับทิศ
ทางการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนาทางด้าน
เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ทำให้ประเด็นที่ศึกษาโดยรวมเกี่ยวข้องกับคุณภาพของสื่อมวลชน ใน
ด้านบทบาทหน้าที่ ความเป็นกลาง หลักจริยธรรม ค่านิยมและอุดมการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม
การปรับตัวและเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทแวดล้อมทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และ
การเมือง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในแง่ของผลกระทบและสภาพปัญหา และลักษณะทาง
ประชากรของบุคคลทั้งทางกายภาพและทางจิตวิทยา โดยมีทฤษฎีกลุ่มโครงสร้างหน้าที่ กลุ่ม
เทคโนโลยีกับสังคม ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง ทฤษฎีสัญญาวิทยา และทฤษฎีเกี่ยวกับผู้รับ
สารเป็นกรอบแนวคิดหลักในการตอบคำถามวิจัยส่วนใหญ่

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อนิสิต.....สุภัทรา ฐิติอมรพันธ์.....
สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....Olump Nany.....
ปีการศึกษา...2553

5184750328 : MAJOR JOURNALISM AND INFORMATION

KEYWORDS : THESIS REVIWE / JOURNALISM / COMMUNICATION ELEMENTS

SUPATTRA THITIAMORNPHAN : A REVIEW OF COMMUNICATION ELEMENTS
LEARNED FROM THE THESISES OF THE DEPARTMENT OF JOURNALISM,
CHULALONGKORN UNIVERSITY DURING 1991-2007. THESIS ADVISOR : ASST.
PROF.DUANGKAMOL CHARTPRASERT, Ph.D , 291 pp.

247793

This research analyzed the content of 324 theses of the Department of Journalism, Chulalongkorn University dated between 1991 to 2007 in order to examine communication elements that have been studied which are the issue covered by the media, the type of the media, the concept and the theory, the research method and the result. Research found that most of the theses used journalistic frameworks to form research questions about the source, the content, the channel and the audience which correspond with the change in social, economic and cultural environments and also with the development of information technology. The main issues addressed by the theses are the quality of media with regard to their roles, the objectivity, media ethics, values and ideology, the adaptation of the media within the social, cultural, economic and political contexts, the use of information technology and its consequences, and the physical and psychological characteristics of the users. Theories used in the theses can be grouped into structural functionalism, technology and society, political economy, semiotics and theories about audience.

Department : ..... JOURNALISM .....

Student's Signature

Supattra Thitiamornphan

Field of Study : ..... JOURNALISM AND INFORMATION .....

Advisor's Signature

Duangkamol Chartprasert

Academic Year : ..... 2010 .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ โดยการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากบุคคลดังต่อไปนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งสละเวลาให้คำปรึกษาและข้อแนะนำต่างๆ ในการทำวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบและให้คำแนะนำในการทำวิจัยให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากยิ่งขึ้น จึงใคร่ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และพี่ๆ ประจำภาควิชาวารสารสนเทศ ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความร่วมมือและคำแนะนำต่างๆ ในการเก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์

ขอบคุณเพื่อนๆ ภาควิชาวารสารสนเทศ รหัส 51 ทุกๆ คน (ภาคในเวลาราชการ) ที่เป็นกำลังใจ ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน และสนุกสนานด้วยกันตลอดมา

ขอขอบคุณผู้ทำวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ทำผลงานวิจัยอันเป็นประโยชน์ต่อภาควิชาและการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครอบครัว โดยเฉพาะคุณอภิวัฒน์ ลีติอมรพันธุ์ (บิดา) ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนต่อในระดับปริญญาโท คุณแม่ น้องปลา น้องใหม่ ที่เป็นแรงผลักดันและกำลังใจให้สามารถทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ปัญหาคำถามการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับวารสารสนเทศ	9
ความหมายของวารสารสนเทศ	9
สื่อทางวารสารสนเทศ	9
ข่าว การรายงานข่าว และการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร	66
จริยธรรมในงานวารสารสนเทศและแนวทางการควบคุมเสรีภาพสื่อ.....	87
เทคโนโลยีกับงานวารสารสนเทศ.....	95
องค์ประกอบของการสื่อสารและแนวทางการศึกษา.....	98
ผู้ส่งสาร (วิเคราะห์ผู้ส่งสาร)	98
สารหรือเนื้อหา (วิเคราะห์เนื้อหา)	100
ช่องทางการสื่อสาร (วิเคราะห์สื่อ)	101
ผู้รับสาร (วิเคราะห์ผู้รับสาร)	102
ผลของการสื่อสาร	103

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน	104
ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อมวลชน	104
ทฤษฎีวิพากษ์	105
ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคม.....	107
ทฤษฎีที่เน้นตัวสาร.....	108
ทฤษฎีที่เน้นผู้รับสาร.....	108
ทฤษฎีการสื่อสารของโรเบิร์ต ที. เครก.....	109
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยทางวารสารสนเทศ	111
ความหมายและประเภทการวิจัย	111
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	114
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	116
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	118
ประชากร.....	118
แหล่งข้อมูล.....	118
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	118
ขั้นตอนการวิจัย.....	121
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	121
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	124
ส่วนที่ 1 การประมวลความรู้จากวิทยานิพนธ์ในเชิงปริมาณ.....	124
ปีการศึกษา.....	125
ประเภทสื่อ.....	126
ประเด็นที่ศึกษา.....	130
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้.....	137
วิธีการวิจัย	141
องค์ประกอบการสื่อสาร	142

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 2 การประมวลความรู้จากวิทยานิพนธ์ในเชิงคุณภาพ.....	144
ผู้ส่งสาร.....	146
เนื้อหาหรือตัวสาร.....	174
สื่อหรือช่องทางการสื่อสารและบริบททางสังคม.....	206
ผู้รับสาร.....	217
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	246
สรุปผลการวิจัย	246
อภิปรายผล	254
ข้อเสนอแนะ.....	261
รายการอ้างอิง.....	262
ภาคผนวก.....	265
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	291

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามปีการศึกษา..... 125
2	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเภทสื่อ..... 127
3	แสดงจำนวนของประเภทสื่อที่ศึกษาเปรียบเทียบตามปีการศึกษา..... 129
4	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเด็นที่ศึกษาของผู้ส่งสาร..... 131
5	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเด็นที่ศึกษาของเนื้อหาหรือตัวสาร..... 132
6	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามประเด็นที่ศึกษาของสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร..... 133
7	แสดงจำนวนของประเด็นที่ศึกษาเปรียบเทียบตามปีการศึกษา..... 135
8	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามทฤษฎีที่ใช้..... 137
9	แสดงจำนวนของทฤษฎีที่ใช้เปรียบเทียบตามปีการศึกษา..... 140
10	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามวิธีการวิจัย..... 141
11	แสดงจำนวนและร้อยละของวิทยานิพนธ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ โดยจำแนกตามองค์ประกอบของการสื่อสาร..... 143

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบการรายงานข่าวแบบปิรามิดหัวกลับ	79
2	รูปแบบการรายงานข่าวแบบปิรามิดหัวตั้ง.....	79
3	รูปแบบการรายงานข่าวแบบผสม.....	80
4	รูปแบบการรายงานข่าวแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า	80
5	แบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลส์.....	98